Sahibi ve Yazıişlerini fiilen idare eden
Fahir AKSOY

İdarehane : Meşrutiyet Cad. Hatay Sokak Hemşen Ap. Daire No. 6

Fiatı 10 Kuruş
Sayı : 1 16/12/1948 Yıl : 1

Kanaat Basımevi — ANKARA

Hür İdare

HAFTALIK SİYASÎ GAZETE

Meclisin Hükümranlık hakkı Hudutsuz mudur ?

Esasen kanunların demokratik ve anti demokratik mahiyetleri fiilen ve hukukun bugün mevcut olan anayasamıza aykırılık dereceleriyle ölçülemez . . .

Yazan : Suphi ÖRS

Gazetelerimizde muttasıl şu kanun demokratik, bu kanun anti demokratik gibi âmiyane bilgi hududunu aşmayan sözler ve yazılar göze çarpmaktadır. Meselâ Basın ve Yayın kanununun anti demokratikliği, ilga edilen Polis vazife ve salâhiyet kanununun 18 inci maddesinin bu mahiyette telâkki edilişi gibi bizce meselenin vaz'ında esaslı bir hata vardır. İşi siyaset ve günlük politika bilgileri hududu haricine çıkartarak âmme hukuku ve anayasa hukuku mevzuu yapmakta kat'i zaruret vardır. Bu kabul edilince, bir kriteryüme göre münferit madde ve kanunları değil, bütün mevzuatı bugünkü hukuk devletine yaraşır mahiyette olup olmadığı noktasından incelemek imkânına malik oluruz.

Esasen kanunların demokratik mahiyetleri fiilen ve hukukan bugün mevcut olan anayasamıza aykırılık dereceleriyle ölçülemez. Bir devlette mevzu- [illegible] atın anayasa kontrolüne tabi tutulmasiyle fert hürriyetinin temin edileceğini zannetmek bâtıl itikadıdır. Belki bizzat kendisi anti demokratik olabilir. Onun için mevzuatı bugün mer'i anayasa kriteryömüne de vurmakla hiç bir şey elde edilemez. Esasen anayasasız devlet olmaz. En totaliter idarelerin dahi bir esas teşkilât kanunu vardır ve vardı. Fakat bizatihi bu kanunlar bizim koyduğumuz mehenk taşına göre, kendileri anti demokratiktirler. Nitekim bizim anayasamızın da birçok ileri vasıflarına rağmen hukuki devlete has kriteryöme vurulduğu zaman demokratik telâkki edilemeyen hükümleri mevcuttur. İlmen bunlar tenkit edilebilir. Nitekim anayasamızın 6 oku içine alan maddesi tadil edilirken o zaman bu kanunu yani tadil teklifini müdafaa eden İçişleri Bakanı, C. H. P. Genel Sekreteri Şükrü Kaya : (biliyorum, altı okun anayasaya konuluşunu hukuku esasiye bakımından sakat göreceksiniz Hukuk felsefesi yönünden tenkit edeceksiniz.

Fakat devletimizin bakası bunun kabulünü zaruri kılıyor. Meclis nazariyeciler ve filozoflar mecmaı değildir. Biz hayattan alınan realitelere göre hareket edeceğiz) demiştir. Aşağı yukarı Şükrü Kayanın mealen o gün söyledikleri bunlardı. Görülüyor ki, anayasamızın tadilinde esbabı mucibeyi hazırlayan hükümetin mümessili dahi âmme hukuku ilminin kendisine yapacağı serzenişi o gün vicdanında duymuştur. Bu serzeniş nedir? Bu hukuka tabi devlette insan haklarını koruyan ve her insanda âdil ve gayri âdil tayin eden deontolojik bir hitaptı.

Bu hitaptan, ona uymayanlar dahi, vicdanlarile başbaşa kalınca kurtulamazlar. Biz'm ana yaşa kanunları da dahil, bütün kanunları vurabileceğimiz mihenk taşı, modern demokrasinin esası olan parlamentoları dilediği kanunu yapamayacak hale sokan, bir memlekette azınlıkların müdafii bulunan ferdî

— Sonu 4 üncü sahifede —

İdareci Arkadaşlar

Yalnız kaldığın, salahiyet ve hizmete bağlı haklarının tehlikeye düştüğü şu anda, gazetemizin bir gayesi de seni ve senin haklarını savunmaktır.

Bu itibarla "Hür İdare„ senin gazetendir. Seni her mercie karşı meslekî ve şahsî işlerinde savunacaktır. Bize çekinmeden bir dert ortağı gibi başvur.

Seni, Bakanın emrine uymaz diye haklı olduğun halde müdafaa edemiyen, senin mukadderatını bir kalem şefine bırakan ve kararlarının ekserisini balâdan aldığı emire uyduran encümenden çok fazla savunacağız.

Buna emin ol ! Gazetemizi her yerde ara ! Oku ! Okut.

İthamediyorum !

GERİLLA — II

Kâmuran BOZKIR

Sıfırın altında soğuk
Ölüm iner gibi indi kış
Teneke yorganlı mahallelere . .
Yalnayak
Çırılçıplak
Ekmek peşinde çoluk çocuk
Sıfırın altında soğuk.
Çoktan unutulmuş ölülerimiz
Gelenler doldurmuş gidenlerin yerini . .
Yaralı dizleri üzerinde doğrularak
- Bir hayvan gibi de olsa -
[illegible]
Yaşamak için çırpınıyor dirilerimiz.
Sıkılmış bir yumruk gibi karşımda
A L T U N D A Ğ
Yere serilmiş Hatip çayırı
Cebeci mahpushanesinin
Nöbetçi kulelerine karşı . .
Katran dağlar üstünde ayaklarım,
Seni bir kere daha okuyorum
Kan içinde varılan hürriyetin
Kanla yazılan tarihi,
Seni Bir kere daha okuyorum . . .
Ben de kardeşlerim gibi
O masal alemi yaşayıştan uzak
Yaralı dizlerim üzerinde doğrularak
Hastaların. ölülerin ortasında
Hatırlıyorum . . .
Bir kere daha unutarak ölüm korkusunu
Bu keskin ayazında 1948 kışının
Sadece yaşıyorum.
Yaşıyorum unutmadığım için,
Yaşıyorum ayakta durabilmek
Ve bir gün sorabilmek için . . .
Böyle yaşanır inandıktan sonra
Böyle yazar o kitap
O kavga
Tarih boyunca . . .
Talihi bu denlu kahpedir halkımın
Oldum olasıya . .
Ve ancak
Çevirmek için yaşıyoruz
Kader denen kahpeliğin yolunu . .
Böyle yazar o kitap
O kavga
Tarih boyunca . .
Hatırlıyorum !
Hatırlıyorum omuz başımda sallanan
Darağaçlarını . .
Ak gömlekleri üzerinde
İhanetin yaftaları . .
Ve aydınlığı inkılabın . . .
Niçin aşmıştık onları
Hatırlıyorum !
Mustafa Kemalki büyük asî . .
Ne vakit seslenmişti bize?
- Yangınlar içinden -
Nasıl dökülmüştü emperyalizm denize
Ne biçim yükselmişti o dıvar?
Hatırlıyorum !
O ilk insanlarımız ki

— Sonu 4 üncü sahifede —

Dibi Delik Kazan Bütçe

Nerelerden ne kadar para tasarruf edilebileceğini gösteriyoruz. İsteyen okusun ve düşünsün.

Türk Devletinin 1948 bütçesi dibi delik bir kazandır. Tahminî ve belki de muhtemel, hattâ muhayyel gelirin yarısı, memur maaşlarına gidiyor. Memur adedi ve bunların gelirleri eksilmesi asla muhtemel olmıyan, kesin masraf kapısıdır. Demek ki elde para kalırsa imar, endüstri, tarım, suişleri, yol, millî savunma gibi ana dâvalara ancak bu muhayyel gelirin yarısı sarfolunacak.

Bunun çaresi nedir ve varmıdır ?

Cevabımız şudur :

Vardır ve şudur :

Bugünkü Devlet teşkilâtının hiç olmazsa üçde biri boşuna işliyen hizmetsiz bir makine halindedir. Demek Devlet bütçesinden para alan memurların üçde biri de Milletin kesesinden boş yere para alıyor. Vasatî bir hesapla ve kaba bir tahmin ile, boş ve hizmetsiz memurlara verilen paranın yekûnu (70) milyon liradır.

Bu memurlar nerelerde çalışırlar ?

İşte plânı :

Yayın Müdürlükleri (Bakanlıklarda ve Müesseselerde)

Tetkik ve Müşavere Hey'etleri

Doktorlar ve sıhhat teşkilâtı (Merkezdekiler)

Hukuk Müşavirlikleri

Daktilolar (Hiç olmazsa mevcudun yarısı)

Bu müşterek teşkilâtın tevhidi neticesinde bugünkü kadroların azamî yüzde onu kalacak, yüzde doksanı tasfiyeye uğrayacaktır.

Bunlardan başka daire ve müessese itibariyle de asgarî iş gören ve azamî masrafı mucip olan yerler vardır ki bunların vazifeleri mümasil bir daireye verildiği takdirde daha iyi görülür. Millet de bu daire ve müesseselerin ağır yükünden kurtulur.

İşte fazla daire ve müesseselerin listesi :

1 — Adalet Bakanlığında (Ceza evleri Umum Müdürlüğü)

2 — Ekonomi Bakanlığında (Küçük Sanatlar Umum Müdürlüğü)

3 — Tarım Bakanlığında (Ziraî Kombinalar dairesi) (Ziraî Donatım Kurumu)

4 — Çalışma Bakanlığında (İşçi Sağlığı Umum Müdürlüğü) (İş ve İşçi Bulma Umum Müdürlüğü)

5 — Etıbank (İşletmeleri hariç, yalnız Banka Merkezi)

6 — Sümerbank (Fabrikaları hariç, yalnız Banka Merkezi)

Bu şubelerin ve dairelerin kökünden ortadan kaldırılması neticesinde, mevcut olan ehemmiyetsiz fonksiyon ve vazifelerin mümasil dairelere devri suretiyle, millet hizmeti zerre kadar aksamıyacak.

Buna mukabil (50) veya (70) milyon raddesinde bir tasarruf sağlanacaktır.

Bütçe müzakerelerine hazırlanan Büyük Millet Meclisinin sayın azasına bu kısa raporu ehemmiyetle suyoruz ve üzerine eğilip on dakika meşgul olmalarını istiyoruz.

Gizli Hakikatleri Açıklıyoruz.

Türkiyede Sansür var mı? Yok mu ?

(Bu sütunda muhtelif suretlerde örtülen, tevil edilen, demagoji ile perdelenmeğe çalışılan bazı karanlık mevzulara temas edilerek masum bir tedbirin, bir müessesenin, ne iş gördüğü, oynadığı rölün memleket için ne neticeler doğurduğu anlatılacaktır.)

Türkiye'de kanunen sansür yasaktır. Fakat fiilen işliyen bir sansür makinesi, memurları, teşkilâtı mevcuttur.

Bu makine , Başbakanlığa bağlı Basın ve Yayın Umum Müdürlüğünde kurulmuştur. Adı (Etüd heyeti) dir. Dış yüzünden bakılınça Ankara Radyosunda (söz) adiyle yayınlanacak konferans, temsil, nutuk, bildiri ve saire gibi dil mahsullerini evvelden bir defa görmek maksadile kurulduğu zannı hasıl olur. Hakikatte bu daire, tam manasile bir (sansür idaresi) dir.

Sansür ne demektir ? İlmî manasile şudur : Hükümet tarafından kurulan bir heyet veya tâyin olunan bir veya bir kaç şahıs tarafından, fikir yayımı karakterini haiz memleket faaliyetleri üzerine konulan kontrol'dür. Başlıca hassası ve karakteri, o fikir yayını halkın önüne çıkmadan onu incelemek ve gerekirse halkın önüne çıkmaktan menetmektir.

Etüd heyeti'nin fonksiyonuna gelelim :

Bu heyet, hiç bir kanunî kayda veya hakka müstenit olmaksızın, radyo dışında, tiyatro eserlerini, oynanmadan evvel kontrol etmek ve dilerse oynanmaktan menetmek yetkisini haizdir. Bu sebeble her tiyatro idaresi, her tiyatro muharriri, oynıyacağı veya oynatacağı eserleri, evvelemirde bu sansür heyetine tasdik ettirmekle mükelleftir. Bu şekilde, bu heyet, basın ve yayın idaresinin kurulduğu günden bu yana,

— Sonu 4 üncü şahifede —

Kapitalizmin son kalesi İngilterenin sosyal bünyesi değişiyor

Çelik sanayii yakında hakiki sahibi millete geçiyor

İşçi Partisinin giriştiği muazzam reform — Muhafazakar ve Liberallerin hiddeti — Çetin çekişmeler — Maden sahibi olan bir İşçi Bakanın şaşırtmaca oyunları — Kanunlarda kelimeler ve manâları

Yazan : Robert BELLAMİ
(France Presse ajansının Londra Muhabiri)

Şu son günlerde İngiltere de, iktidar partisi olan İşçi Partisi ile muhalefetin belli başlı iki büyük partisi (yani Muhafazakârlarla Liberaller) arasında şiddetli bir mücadele başlamıştır. Bu mücadelenin sebebi çelik ve demir sanayiinin kamulaştırılması meselesidir. İngilterede çelik istihali senede (16) milyon tonu aşmış olup Birleşik Amerika ve Sovyet Rusyadan sonra, bu memleketi dünyada üçüncü mevkie getirmiştir.

Geçen Ekim ayının 30 uncu günü İngiltere Malzeme Bakanı George Straus çelik sanayiinin kamulaştırılmasını derpiş eden bir kanun tasarısı yayınlamıştır. Bu tasarı gereğince senelik istihsali (50000) tonu aşan bütün çelik fabrika ve işletmeleri devletleştirilecektir.

Bu şu demektir ki bir devlet memleketteki çelik ve demir fabrika ve işletmelerinin yüzde doksanı ile bu tasarının çerçevesi dahiline giren makine sanayiinin büyük bir kısmına sahip olmaktadır.

Gene bu kanun tasarısı gereğince, devletleştirilecek olan 107 şirketle subelerinin hisse senetleri devlet tarafından satın alınacak, fakat istihsalle ilgili servisler (idari, ticari ve teknik kısımlar) olduğu gibi muhafaza edilecektir. Bu nevi kamulaştırma usulü yeni bir usul değildir; benzerlerine Macaristanda ve kısmen cenubi Afrikada rastlanmaktadır. Böyle olmakla beraber bu tasarı fabrika ve işletme sahipleriyle bunların temsilcisi olan Muhafazakâr ve Liberal parti çevrelerini güstürmüş daha doğrusu kızdırmış, küplere bindirmiştir. Kamulaştırma tasarısı avam kamarasında on beş gün içinde iki defa görüşülmüş ve son derece şiddetli tartışmaları mucip olmuştur. Buna da sebep Çörchi'in "caniyane delilik„ dediği çelik sanayiinin kamulaştırılmasını derpiş eden bu kanun tasarısının, İngilterede kapitalizm ile sosyalizmin orjinal bir şekli olan Labonisme'in ilk ciddi çarpışmasını teşkil etmesidir. En az on beş ay süreceği tahmin olunan bu çetin çarpışmanın neticesi, İngiliz kapitalizminin bu günkü şekli ile bekasını veya yok olmasını tayin edecektir.

Birleşik Kırallığın Sosyalize edilmesi işi

İşçi partisinin devletleştirme programına ve gayretlerine karşı İngiliz kapitalizminin şimdiye kadar yürüttüğü savaşda dayandığı mesnetler oldukça zayıf idi. Devletleştirme programına giren işletmeler, istihsal bakımından oldukça kötü durumda idi. Şimdiye kadar devletleştirilen kömür, havagazı ve elektrik endüstrileri hiç de iyi gitmiyordu. Kömür madenleri sahipleri, açıkca itiraf etmemekle beraber, çökmekte olan bu sanayi kollarının devletleştirilmesinden son derece memnun olmuşlardı. Fakat vaktaki, devlet idaresinde kömür madenleri bu yıl geçen yıla mukabil 30 milyon lira daha az kâr verdi. İngiliz kapitalistleri bunu fırsat bilerek, bu madenlerin hususi teşebbüsle daha iyi işletildiğinin ispat edildiğini ileri sürdüler. Halbuki bu açık şu sebeblerden ileri gelmiştir :

1 — Kapitalistlerin verdikleri gündelikler ve maaşlarla devletin verdikleri arasında işçi lehine büyük fark vardır.

2 — Kapitalistler kömür madenlerînde istihsal vasıtalarının tecdidi veya takviyesi için tek bir şilin sarfetmiyorlardı.

3 — İşletme fond'u denilen nesne asla nazarı itibara alınmıyordu.

Halbuki çelik sanayiinin devletleştirilmesi işi tamamiyle başka bir mahiyet arzetmektedir. Burada kapitalizmin dayandığı mesnetler daha kuvvetlidir. Çünkü :

1) İstihsal her yıl daimi bir artış göstermektedir ve memleketin iktisadi kalkınmasında büyük rolü olmaktadır.

2) Çelik sanayii işçilerinin randımanı savaşın sona ermesinden bu yana % 32 nisbetinde artmıştır, halbuki buna mukabil diğer sanayi şubeleri de yerinde saymakta veya düşmektedir.

3) Çelik ve demir sanayii işçilerinin gündelikleri diğer sanayilere kıyasla en yüksek seviyeyi muhafaza etmektedir.

4) 1926 yılından beri İngiliz çelik demir sanayii işçileri hatırı sayılır hiç bir grev hareketinde bulunmamışlardır; bu ise işçilerle patronlar arasındaki tesanüdün tam bir delilidir.

İşçi partisi bu hakikatleri inkâr etmemekle beraber, bütün kuvvetiyle mücadelesine devam etmekte ve şu tezleri ileri sürmektedir:

1) Çelik sanayiine sahip olmak yolu ile kapitalizm, doğrudan doğruya ve vasıtalı olarak bu sanayie bağlı olan diğer bütün sanayi kollarını kontrol edebilir.

2) Çelik kırallarının dünya politikası üzerinde geçmişte oynadıkları menfi rolleri İngiliz ve dünya halkoyu henüz unutmamıştır.

Kapitalizmin Son Kalesi

1945 seçimini müteakip Ulaştırma Bakanlığına getirilen Mr. Straus bundan bir yıl önce Malzeme Bakanlığını üzerine almıştır. Selefi Mr. John Wilmot işçi sınıfını tatmin edecek şekilde bir kanun tasarısı hazırlamaya muvaffak olamamıştı. Wilmot, çelik sanayii gibi karışık bir endüstri işletmesinin ancak ehil ellerde verimli olabileceği kanaatiyle hareket ederek ilgili kapitalist çevreleriyle temes yapmak zorunda kalmıştır.

Sonu var

Hür İdarecilere Sesleniş :

Yazan : Melih YULUĞ

Aziz Hür İdareciler,

"Hür İdere„ ciler daima şu prensibi müdafaadadırlar ve çıkışlarının gayesi de budur : mutlâk manasile su katılmamış demokrasi ve memlekette ilmî bir idarenin teessüsü . . Bu onların siyasî düsturu. Bunun bir de ilmî cephesi vardır. Descartes, haricî otoriteyi asırlarca evvel kaldırdı. Biz de maalesef, felsefede hatta ilimde bile bu haricî otoriteler kalkmadı. Putlar her geçen gün biraz daha sanemleşiyor. İşte ilim sahasında da put tanımayan bir zihniyetle çalışmak ve ilmî gerçekleri haykırmak istiyorum. Muhakkak ki, inkilâbımızdan sonra geniş manasile idaremizi ilmî ilmî gerçeklere intıbak ettiremedik. Manevi şahsiyetleri çok yüksek ve bu milletin şerefi olan idare makanizmamızın alt ve üst kademelerinde bir çok personellerin ilimden uzak bir rutini yürüttükleri vakıa olduğu gibi çok şerefli adlî kuvvetimizi yer yer elinde tutan isimlerini verebileceğimiz bazı şahsiyetlerin her derecede bütün memleketlerde olduğu gibi hissî ve hatalı hareketlerine şahit olmaktayız. Maalesef bir takım siyasî partilerin bile siyasî hakikatte varit olmayan menfaat mülâhazalariyle idareyi topyekûn karalarken, adlî makanizmada beşerî hataların bile vukuunu kabul etmiyorlar. Teessürle gördüğümüz budur. Meselâ bir idare âmirinin her yerde görülebilen tabii hataları onlarca cinayettir. Fakat [illegible] yılında Beyşehir yargıçlarının bir belediye reisinin hürriyetini tahdit ettikten sonra hapishanede mahpusları teşvikle kin ve garazlarını tatmin için dövdürdükleri zavallı adama, "şikâyet etme, seni kuşağınla boğar, intihar etti dedirtiriz„ sözünü mahpuslara söyletmeleri ya onlarca bir iftiradır, veya kayda değer bir vak'a değildir. İstanbul Emniyet Müdürü Salih Kılıç'ın bir avukata 283 sayılı kanunu tatbik ettiğinde Adalet Bakanının takibata mahal görmeyişine mukabil Beyşehir eski Jandarma Bölük komutanı Ahmet Kararahoğlunun Konyada hissî tesirlerle sekiz aya mahkûmiyeti üzerinde durulmağa değmez tabii bir hüküm icabıdır. Bu kasdi hükmün hatalı tasdiki de pek tabii bir neticedir.

Aziz "Hür İdare„ ciler,

Siyasî teşebbüslerinize karışmam. Fakat ilmî gerçeklerde ben de tabu tanımayanlardanım. Bilvesile selâmlar.

TELİF HAKLARI KANUNU

Aylarca evvel Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan ve Profesör Hirş'in de yardımiyle en mükemmel şekle girdiği rivayet olunan (telif hakları kanunu) nun meclişe sevkedilmek üzere olduğunu haber alıyoruz.

Bu memlekette en az kıymet verilen, en bayağı ve bedava mahsul sayılan, en geride düşünülen fikir, sanat mahsullerinin artık lâyık oldukları haysiyet ve hakka kavuşacakları günün iyice yaklaşmış olduğuna inanalım.

Bilmem bu inanç, tahakkuk edecekmi ?

Memur Çeşidi

Kanunlara göre kaç çeşit memur vardır ? Âdetlere göre kaç çeşit Memur vardır ? Ne işe yararlar? Memur meselesi halledilmedikçe hiç bir meselenin tam Manasile halline imkân yoktur.

İkinci Hasan Saka kabinesi iş başına geldikten sonra başlıca meselelerden biri mevkiine giren (kadrolarda tasarruf) ve (tensikat) işi, bütün ehemmiyeti ile dillerde yaşamaktadır. Memur sayısını azaltmak gayesine yönelmesi gereken bu dâvanın hemen içinde ve yanında (kötü memuru atmak ve iyi memurlarla iş görmek) prensipinin mevcut bulunması ve bu iki meselenin birlikde incelenmesi lâzımgelirken sadece birinci mesele konuşulmakta, ikincisi meskût geçilmektedir. Eğer memur tasfiyesinde ve alınacak tasarruf tedbirlerinde liyakat ve ehliyet şartından gayri şartları öne sürmek ve birinci plâna almak düşüncesi yoksa, bu moda tedbirlerden de memlekete bir hayır geleceği umulmaz. Çünkü memurları ayıklarken bilfarz partilere temayül hassası birinci derecede nazara alınabilir. O takdirde zaten aceze sınıfının cankurtaran kabilinden yapıştığı iktidar partisi mensupları yerlerinde kalacaklar demektir ki, tedbirlerin neticeten menfi bir tesir yaratması ve işlerin daha kötüye sarması mukadder sayılsa yeridir.

İktisadî Devlet teşekküllerinden birinin Zatişleri Şefi olan bir arkadaşımız, geçenlerde bize bir hikâye anlattı. Hikâye de değil, hakikat. Çünkü İktisad Bakanlığına arzedilmiş, [illegible] Yüksek mürakabe ye de duyurulmuş bir gerçektir ve o devlet teşekkülünün dosya dolaplarında canlı canlı yatmaktadır.

Bu teşekkül, memurlarını üç sınıfa ayırmıştır :

1 — Naklen gelen memurlar,

2 — Talebile alınan memurlar,

3 — Tavsiye ile alınan memurlar.

Biz 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tabi memurları bilirdik. Müteferrik müstahdem, L cetveli memuru ve gündelikli memur tasnifini de bilirdik. Fakat hayrete ve (itiraf edelim ki takdiredeğer bir reel görüşle) bu kanunî tasnifleri bir tarafa atıp yukardaki şekilde bir tasnif uydurulduğuna şimdiye kadar rastlamamıştık. Bu müessesenin başında bulunan zeki ve yarını düşünür zat, kanunlara göre memur almanın ve kullanmanın imkânsızlığı karşısında, kendiliğinden böyle bir tasnif yapmayı maslahata daha uygun bulmuş ve Zatişleri teşkilâtını bu tasnife göre kurmuştur. Arkadaşımızın ilâve ettiğine göre her memur hakkında tutulması usulden olan sicil dosyasının içinde çoğu eski harflerle yazılmış, ekserisi büyük ve pek büyük zevattan gelme mektuplar, kartlar da bulunmakta ve Müdür bu dosyaları her kim isterse ve her kimin selâhiyeti varsa ona korkmadan göstermektedir. Bu suretle ekseriya bu tavsiyeliler arasından çıkan zimmet, ihtilâs maznunlarının müstakbel suikastlarına da bir nevi şahsi sigorta koymuş bulunmaktadır.

Bu müessesenin, halk ihtiyaçlarından en önemlisine müteallik işlerle uğraştığını ve işlerinin bozukluğuyla maruf bulunduğunu tasrih edelim de daha fazla izahat vermiyelim. Eğer arıyan, soran olursa Müdürün - şu veya bu düşünce ile - dosya teşkilâtını acele bozmasına vakit kalmadan işin incelenmesine imkân hasıl olsun.

Başka bir (memur) komedisi: En son oyunlardan biridir ve dairesi, şubesi bizde mahfuzdur. Yine İktisadî devlet teşekkülü kategorisine giren dairelerden birinin başındaki zata kırılamıyacak, geri çevrilemiyecek bir zattan, bu ay başlarında, bir tavsiye mektubu geliyor ve bir zavallı hukuk mezununun behemehal bir işe alınmasını emrediyor. Daire Müdürü günlerce terledikten ve uykusuz kaldıktan sonra bir şeye karar veriyor, veriyor ama, acaba münasip mi ? Kadrolar dolu, fazla olarak son kabine tedbirleri gereğince ücretlilerden yüzde onuna yol vermek lâzım, işsiz ve güçsüz bir sürü dolgun maaşlı memur, odalar ve masalar boyunca uyuklamakta. Bütün bunlara rağmen yüce zatı kırmamak lâzım. Nihayet kararını icra ediyor ve yeni gelene şöyle bir sıfat uydurarak onu işe alıyor : Hukuk Revizörü . .

Şimdiye kadar vazife, makam, iş, memuriyet adı olarak dünyaca bilinmedik, işletilmedik icatlara sahne olan memleketimizde bile, ilk defa kullanılan bir makam adı: Hukuk Revizörü.

Bu revizör efendiyi ortadan yok edemiyecekleri için sözünü ettiğimiz Dairenin adını vermekte de bir mahzur görmüyoruz. Bu daire (Zirai Kombinalar) dairesidir.

Zihniyet değişmedikçe, en yüksek maksatlara hizmet eden en kesin tedbirlerin bile hiç bir değeri olmıyacağını bir kere daha belirtelim ve memleketimizin nereye doğru gittiğini anlıyalım.

VATANDAŞ DERDİ

Belediyeden Dileğimiz...

İsmetpaşa Mahallesi Ulucak sokağında oturuyorum. Bu sokağın ne elektriği, ne de suyu var. Biz de diğer vatandaşlar gibi tanzifat ve tenvirat vergisi vermekteyiz. Halbuki bu kış günlerinde sokağımız çamurdan ve gece karanlıktan geçilmez bir halde. Suyumuzu ise 10 - 15 dakikalık bir yerden getirmekteyiz.

Sokağımıaın ışığa, suya ve temizliğe kavuşması için ilgililerin yardımını, bir an önce rica ederim.

Ulucak Sokağı Sakinleri adına
Hayati Akşit

İş hayatında büyük başarı kazanmış yurttaşları tanıtıyoruz :

Kâzım Rüştü Güven

Son günlerde şehrimizin Yenişehir semtinde açılmış olan (Büyük Sinema), bilhassa Cumhurbaşkanı'nın da açılış törenine katılmaları sebebile, göze batar bir mevzu halini aldı. Bu hususta yapılan ve yapılmakta olan reklamlara katılmak maksadından kendimizi uzak tutarak, iş adamlarımızı tanıtmak üzere açtığımız bu sütunun ilk yazısını (Büyük Sinema) sahibi sayın Kâzım Rüştü Güven'e tahsis ediyoruz.

Kâzım Rüştü Güven, hususi hayatı hakkında çok ketum ve mahviyetkâr bir şahsiyet olmasına rağmen, bütün hayatı Ankaralıların gözü önünde geçmiş, emsali nadir bulunur bir iş ve ticaret adamıdır. Takriben 931 yılında, tamamile sermayesiz bir şekilde işe başlamış ve köylerden yağ, yumurta toplayıp Ankara pazarına getirerek satmayı en emin başlangıç olarak ele almıştır. Pek az bir zaman sonra İstanbuldaki (Güven) sigorta şirketi kendisine Ankara acenteliğini vermiştir. Sigorta şirketlerinin müfettiş veya prodüktör veya mümessil seçmek hususunda ileri sürdükleri kolay ve hiçten şartları şahsan haiz bulunduğu için hemen işe koyulmuş ve sigorta hususunda tamamile bakir bir saha teşkil eden Ankaranın Kalbine nüfuz etmesini kısa zamanda becermiştir. O zamanlar kiraladığı ve uğurlu bir hatıra olduğu için halâ muhafaza ettiği Adliye Sarayı yanındaki (Gençağa) apartmanının bir odasında, işini yavaş yavaş genişleterek, diğer ticaret sahalarına kol atmıştır. Sayın Kâzım Güven'in girdiği ticaret işlerini ve bunların mevzularını bir bir saymak için bu sütunlar değil, ciltler yetişmez. Fakat bilhassa (buz dolapları) mevzuu, bu ara da bilhassa zikre değer. Kâzım Rüştü Güven, İstanbulda (Sahibinin Sesi) buz dolabı umumi acentesine baş vurarak, Ankarada bu dolabın umumi ve resmi bayii başkası olduğu halde (150) kadar buz dolabını alıp Ankara piyasasına veresiye sürmeğe muvaffak olmuş ve sermayesinin ilk temelini bu sayede atmıştır. Büyük kâr bırakan bu işin yürütülmesi boyunca Gençağa apartımanının bütün merdivenleri, aralıkları, koridorları, hattâ giriş yeri, tıka basa buz dolabı ile dolmuştu. Yüksek müteşebbis, bu suretle depo kirası vermeyi dahi israf saydığını bütün Ankara halkına ispat etmiştir.

Kâzım Rüstü'nün bu tarihlerde bürosunun birden bire genişlediğini, muhasip ve kâtipler istihdamına başladığını görüyoruz. Bir taraftan memleketin sosyal ve siyasi hayatına karışmayı da ihmal etmemiş olan sayın tüccar, bilhassa C. H. P. ilçe ve bucak kongrelerinde büyük varlık göstermiş, nutuklar irad etmiş ve icap ettikçe Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızıl ay gibi müesseselere üye yazılmaktanda çekinmemiştir. Nihayet Samanpazarındaki muazzam (Ağazade hanı) nı da satın almış ve bilhassa bu işde büyük başarı göstermiştir. Söylendiğine göre bu hanın müzayedesinde tek başına bulunmuş, tek başına arttırmaya iştirak etmiş ve bir vakfa ait olan bu hanı satın almıştır.

Sayın Kâzım Rüştü'nün bugünkü efektif servetinin on milyon lira raddesinde olduğu söylenmektedir. Binaenaleyh. takriben (Bir milyon) liraya mal olduğu rivayet edilen (Büyük Sinema) kıymetli iş adamımızın gerçek serveti yanında, sadece bir parça teşkil etmekte olup bazı yakın arkadaşlarının rivayetine göre, kendileri isterlerse, bunun gibi on tane binayı bir yıl içinde, yan yana dizmekten katiyen âciz değildirler.

Yüksek iş adamımıza daha büyük başarılar dileriz.

(Gelecek sayıda : Vehbi Koç) ve Kâzım Taşkent

Değerli Okuyucularımıza

Gazetemiz Tahmin edebileceğiniz sebeplerle gününde çıkartılamamıştır.

Darbe nereden gelirse gelsin bu gazeteyi çıkartmak ve yaşatmak birinci emelimizdir. Er veya geç buna muvaffak olacağımıza da inanıyoruz.

Bir nevi Gazetecilik

Gazete çıkartmanın serbestleştiği tarihten sonra bir çok kimselerin bu işi bir dolandırıcılık vasıtası kıldığı ve bundan ötürü bir çoklarının da mahkûm olduğu malûmunuzdur. Son zamanlarda abone ve ilân temini için bu işlerde kadınların vasıta olarak kullanıldığı, büyük şehirlere ve Anadoluya ekipler halinde mevhum veya sadece beyannamesi verilmiş fakat bir nushası dahi çıkmamış gazeteler adına halktan abone ve ilân adı altında para topladıkları, bununla kalmıyarak birçok resmî ve hususî müesseseleri bazen t e h d i t, b a z a n da gayri ahlâkî vesilelerle dolandırdıkları görülmektedir. Son günlerde Ankarada da böyle bir ekibin faal bir halde olduğu ve hattâ rivayete göre Garanti Bankasından da bir hoş kelamdan sonra bankanın yüce sermayesi yanında bir hiç teşkil eden, minnacık bir 150 liracık alınıvermiş. Allah alana ve verene uzun omürler ihsan eylesin amma Ankarada bir Adliyenin ve birde Savcılığın hani mevcut olduğunda işitir ve görürüz. Bizim uzaktan uzağa duyduğumuz bu nahoş halle ilgililerin yakın alâkalarını bekler ve bu durumun sıkı bir kontrola tabi olmasını temenni ederiz.

ELİF

Bir Milletvekilinin sınıfı

G e ç e n l e r d e, T ü r k i y e Büyük Millet Meclisinde tuhaf bir hâdise geçti : İstanbulda toplanan (Türkiye İktisat Kongresi) münasebetiyle bir sual takriri veren Çanakkale Milletvekili Nurettin Ünen, hükümetin bu kongrenin kararları hakkında ne düşünüldüğünü sordu.

Kürsude bu zatın söylediğine göre, Ekonomi Bakanı, koridorda (artık beşinci sınıf milletvekillerinin sualleriyle de uğraşacağız) şeklinde sızlanmış.

Gerçi genel celsede Başkan yüksek sesle bu iddiayı reddetti ve hadise kapanmış göründü; Fakat bir bakanın, kendini ve yetkisini dayadığı, kuvvet ve iktidar aldığı meclis üyelerinden birine bu şekilde paye vermesi dünyanın hiç bir yerinde ve meclisinde, görülmüş şey değildir. Bizce hâdise tahkik edilmeli milletvekilinin iddiası tahakkuk ederse bakan, cezalandırılmalıydı.

Bu yapılmazsa ve yapılmadıysa, o meclis üyeleri, toptan, kesin şekilde protestoda bulunmalıydı. Ç ü n k ü Bakanların milletvekillerine paye biçmeleri ve derece tayin etmeleri, sadece istihfaf manasını alır ve bugün Nurettin Ünen'e tevcih edilen söz ve hareket, yarın, başkasına, ötekisine, diğerlerine çevrilebilir.

ASLI

HİKÂYE:

memur kıtlığı. Nereye elimizi atsak boş çıkıyordu. Başka bir

Böyle bir adam elinize geçer de istifade etmez misiniz ?

mış. Meğer kendi elimizle koynumuzda yılan beslemişiz. Gü-

Nahiye Müdürü

— II —

Yazan : Ahmet CENGİZ

Bereket, eski şurayı devlet reislerindeo, meşhur kanarya meraklısı Haşım beyin mahirane bir manevrası imdadıma yetişti de, Hâdi beyin kimbilir ne korkunç bir şekilde üstüme yıkılacak olan gazabından yakayı sıyırdım. Sıyırdım ya fırtına başka taraflara doğru genişledi, aldı verdi, bir afet halini aldı..

Ben ne bileyim efendim ? Söze karışmış olmak için, gene bir kış gecesi toplantısında :

— Hâdi beyefendi hazretleri dedim, memuriyet hayatında İbradılıların kendi hemşerilerini, hattâ yakın kaza, cıvar vilâyet halkından olanları lüzumundan fazla tuttukları rivayet olunur. Acaba doğru mu ?

Hâşim bey hemen atılmıştı :

— Yani Müdür beyefendi, İbradı ve cıvarı halkının diğer mıntakalar halkına nazaran daha istidatlı oldukları hakkında bir rivayet işletmişler. Onu soruyorlar.

Hâdi beyin gür kaşları hafifçe çatılmıştı. Biraz durdu. Gözlerini sağa sola devirdi. Sonra oda kapısının dibinde bekliyen Selim ağaya dönerek:

Mezar taşı gibi ne dikiliyorsun orada ? Söyle şerbet gelsin. diye gürledi. İri, kıllı ellerile bıyığını, kaşlarını sıvazladı. Etrafta çıt yoktu.

Bir hata işlediğimi anlamıştım. Fakat neticesine de katlanmağa karar vermiştim. Hem Hâşim beyin tefsiri benim hödükçe sualimin manasızlığını oldukça hafifletmişti. Hâdi beyin yüzü onu gösteriyordu.

Öyle temkinli, metin bir sesle söze başladı ki, hürmetimden ayaklarına kapanasım geldi.

— Müdür beyefendi oğlumuz, dedi, bunu hep söylerler. Hayatımız boyunca gerek ben, gerek burada hazır bulunan zevatı kiram, daima bu bühtana, açık veya gizli şekilde maruz kalmışızdır. Fakat size temin ederim ki kanuni ehliyet ve liyakati haiz olmıyan bir kimse, velev İbradılı dahi olsa, bizden en ufak bir sahabet görmemiştir. Asla ve kat'aaaa ! . .

Etraftan mırıltılar yükseldi :

— Asla ve haşa ! . .

— Yalnız bir defa, tek bir defa, ben kendi nefsime, bu hatayı işledim.

Etrafta, bu sefer daha alçaktan mırıltılar oldu :

— Allah, Allah... Nasıl olur? filân diye.

Hâdi bey vakar ve azametini hiç bozmadan devam etti :

— Evet, tek bir defa bu hatayı işledim. Şimdi de hâlâ bunun azabını çekmekteyim. Bakın fırsatını bulmuşken size anlatayım.

O sırada Selim ağa, elinde bir tepsi ile içeri girdi. Kocaman bir gümüş tespinin içi kızıl vişne şerbeti bardaklariyle dolu idi. Şıkır şıkır şerbetler içildi. Hâdi bey cebinden büyük bir yazma mendil çıkararak çarşaf gibi açtı, ağzını, bıyığını kuruladı :

Övvvvv... Estağfürûllâh . . diye geğirip homurdandı :

— Ankarada, Cumhuriyetin ilk yıllarında orman ve maadin Vekâleti Müsteşarı bulunuyordum. Millî hükûmetin kurulduğu gün hissedilmiş olan noksanlardan biri o devrede de kendini belli edip duruyordu : İyi işde dikiş tutturamamış, bu yüzden devlet kapısına yapışmış, mururu zamanla büyüklerinin nabzına göre şerbet vererek; kademe kademe yükselip en ehemmiyetli makamlara gecip oturmuş, bir sürü işe yaramaz adam... Gerçi fennî elemanlarımız orman ve maadin mühendislerimiz, mütehassıslarımız yok değildi. Hattâ tümen tümendi. Fakat ha deyince, makama bir kaleme alacak, aklı başında, bir tek yardımcım yoktu dersem inanınız... Herşey fenle, ihtisasla bitmez ki efendim? Eli kalem tutar, dakıkasında mukteza tayinine muktedir, ateş gibi bir vekâlet kadrosu bulunmazsa, gel hayır gör sen devlet umurundan . . .

Deli olmak işten değil !

Bir gün daire müdürü bana yeni bir odacı göndermiş. Baktım: Eli yüzü düzgün bir delikanlı. Bir iki gün hizmetten sonra nazarı dikkatimi çekti : Konuşması, bir lâfı alıp filânca Müdüre götürmesi, ziyaret için gelenlere muamelesi, şu bu halleri hoşuma gitti. Derken bir âdet çıkardı: Kendisine verdiğim emirleri küçük bir deftere not ediyor, sonra aldığı neticeleri pürüzsüz bir şekilde gelip anlatıyor. Az zamanda o kadar zekâ eseri gösterdi ki, ben filânca umum Müdürü çağırtıp ona herhangi bir iş hakkında meram anlatmağa çalışacağım yerde bu işi bir kaç kelime ile odacıya anlatıyor ve "git ona söyle„ diyordum. Bu şekil maşlahat içinde uygun düşüyordu. Çünkü odacı umum müdürün zekâsı nisbetinde meseleyi tekrar etmekten yerinmiyor, karşısındaki sıkılmadan, korkmadan dinlediği için, iyice anlamadan odacının yakasını bırakmıyordu. Adeta vekâletin makinesine bir yağ damlası damlamış gibiydi.

Onu evrak kalemine müvezzi nasbettim, kendi işlerimde kullandım. Üç ay sonra kâtipliğe, derken mümeyyizliğe terfi ettirdim. Derecesiyle beraber kiyaset ve ehliyeti de yükseldi. Hizmetinin üzerinden iki yıl geçmeden bizimki şube müdürlüğüne yükselmiş bulunuyordu.

Bu arada gerçi bazı hâdiseler olmadı değil. Meselâ memurlar arasında dedikodular, çekememezlikler, hattâ müdürler ve mütehassıslar arasında homurdanmalar.. Bunlar benim kulağıma kadar geliyordu. Tabii kıymet vermiyordum. Vekil de bir iki defa ağız açacak oldu da lâfı ağzına tıkadım: Beyefendi, siz vekâletin siyasi mümessiliniz, bense idari âmiri . . Bu muazzam makine mütehassısla, mühendisle dönemez. Çekirdekten yetisme veya sonradan bnlma müdirana, kaleminden kan damlıyan âmirlere ihtiyaç vardır. Müsaade buyurunuz, bu çocuk bir devlet recülü olmağa namzettir. Sonunda siz de iftihar edeceksiniz.

Allah selâmet versin, vekil öyle gün görmüş, devleti aliye aklâmında hizmet vermiş, sahibi idrâk bir adamdı. Ses etmedi. Keşke etseydi . . .

— Hayır ola beyefendi, diye atıldım,

— Keşke benim iki elimi dibinden kırsaydı da onun inhasını imza edemez olsaydım.. Evet, günün birinde bu odacı bozuntusunu Müsteşar muavinliğine irtika ettirdik. Gel zaman git zaman, herif şurayı âli'ye seçilmez mi? Öp babanın elini ! Doğrusu ben bu kadarına taraftar değildim. Lâkin tutabilirsen tut.. Herifte cevher var, kıymet var; Allah da bir kere yürü ya kulum dedi mi, tamamdır...

Meğer başımıza gelecek varmış. Günün birinde Antalyada bizim rahmetli Osman Nuri beyden inhilâl eden mebusluğa bendenizi namzet gösterdiler. Bu efendi, yüksek makama sahip bir hemşeri sıfatiyle hususi mezuniyet almış, Antalyaya koşmuş. Klüplerde, kahvehanelerde meydanlarda aleyhimize bir feverana başlasın... Bir köpürsün. Bir iftira, hakaret yağmuruna tutsun bizi... Aman Allah.. Ben yakınlarımı, hemşehrilerimi ellerinden tutup yüksek makamlara getiren, devlet teşkilâtı içinde bir İbradılılar ağı kurmağa çalışan, ihtiyar bir örümcek imişim. Evet, ihtiyar bir örümcekl. Yegâne kusurumuz da bu. Denaetin derecesini görüyor musunuz? Bağırdı, nutuklar irat etti. Neticede . . .

Hâdi beyin başı önüne doğru sarkmıştı. Güç hal ile ekliyebildi :

— Neticede . . . Geçtik mebusluktan, bulunduğumuz makamdan da bir ayak evvel tekaüde sevkedildik. İşte ben böyle zina mahsulü bir veledin, böyle . . .

Hâdi bey başını kaldırmıştı. Gözleri kanlı kanlı etrafta dolaşıyor, bıyıkları diken diken havalanıyordu. O kadar bol ve çeşitli şekilde küfür ediyordu ki, hayatımın büyük bir kısmı aşağı tabakadan insanlar arasında geçtiği halde, bunların çoğunu ilk defa işitiyordum:

Onun biraz sükûnet bulmasını bekliyen misafirlerden esbak rüsumat Nâzırı Fettah bey, gayet yumuşak ve tatlı bir sesle sordu :

— Demek bu nankör, beyefendimiz ? . . .

Hâdi bey gürledi :

— Evet, bu pespaye nankör, bu rezil yanaşma parçası, bu leş kokulu paçavra, aslan İbradılı idi.

Millî Kütüphane

Başşehrin en yeni mahallesi olan (Saraçoğlu) semtinin güzel binalarından biri, - galiba semt kulübü olarak inşa olunmuş - millî kütüphaneye tahsis olundu. Maksadın güzelliğine, müessesenin faydasına, lüzumuna rağmen, bu mevzu üzerinde, dedikodusu yapılacak tarafları yok değil.

Bir kerre, millî kütüphane işinin, adına lâyık bir ciddilik ve sessizlik içinde kurulmasına ve işletilmesine gayret edilmesi lâzımgelirken, daha ilk adımlar da, şatafata, reklâma; lüzumundan fazla yer verildiği görüldü Hele yeni binanın altındaki dükkânın vitrini acaip bir kukla sahnesi halinde süslenip aydınlatılınca, işin büsbütün çığrından çıktığı anlaşıldı.

Millî kütüphane gerek para ile alınan, gerekse yurttaşlardan teberru suretiyle toplanan kitaplardan teşekkül edecek. Bu iki yolun ikisinin de iyi gittiği ve rafların günden güne zenginleştiği işitiliyor Bu arada resmi dairelere muhtelif şekil ve suretlerle intikal etmiş olan kitapların da millî kütüphaneye devredilmesi hakkında yeni bir teşebbüse muttali olduk. Gerçekten, kanunî zaruretlere binaen, bilhassa Basın ve Yayın Umum Müdürlüğüne ve radyo idaresine hergün yüzlerce cilt kitap geldiğini ve bu kitapların sağda solda çarçur olduğunu işitip duruyorduk.

Bu arada kitap saatında bahsedilmek üzere resmi kanallardan olsun, doğrudan doğruya olsun, bu saatı idare eden zata bugün yekûnu binlerce cilde ..rdığı tahmin olunan kitaplar bağlı tedbirler, düşünceler, paralar ve teşekküller, artık lüzumundan çok fazla bir mikdara baliğ olmuştur. Yüksek kitap mütehassısından evvel de terbiyeli ve vazifesini bilir (Hafızı kütüp) lere ihtiyaç vardır. Daha elli yıl, durmadan çalışarak kalfa, yapıcı ustası, tekniksiyen makinist, marangoz, teknik çiftçi; meyva mütehassısı, dülger, demirci yetiştirmeğe gayret edeceğiz. Nazarî etüd ve ilim, daha sonra ! Nazarî bilgi bizim için, en hafıf manasiyle, lüks'dür.

Mustafa Reşit

Hukuk Felsefesi

(2. nci saydan devam)

zayıf idare makinasiyla çalışmaya mahkum oluşumuz sızıltı çıkarmamayı şiar edinen Içişleri Bakanının farketmemezliğinden ileri geliyor. Şimdi bir memlekette idarî rejimin mevcudiyetini adliyenin ona müdahele etmemesiyle ölçen Horyo'nun yakılası kitabına teessürle bakıyorum. Kendi metafizik hülya aleminde pipolarını tüttürmekle vakit geçiren ünüversite hocalarından şunu soruyoruz ; Tatbikatla bir an bile meşgul olmamaya yemin mi ettiniz? Idarî ve adlî hukuk bu revişte giderse Baco,nun sözlerine hak vermemek ızansızlık olmazmı?

İçişleri ve Adalet bakanlarının huzurlarında çok şeyler söylemek istedik. Hiç olmazsa iftira ediyorsun diyerek yakamızdan yapışında bildiğimiz her türlü ilimden uzak gidişin numunesi olan vak'aları vererek davamızı ispat edelim.

Bu imanlı sözlerin hesabını

Genel af meselesi

— 1 inci sayfadan devam —

tutulan istatistikler, bu af neticesinde salıverilen hükümlülerin yüzde (60) ının az zaman içinde tekrar cezaevlerine döndüklerini göstermiştir. Bu fikir, hatırladığımıza göre, Büyük Millet Meclisi Adalet komisyonunda da ileri sürülmüş bulunuyor. Amerikada alınan bu neticenin bütün memleketlere, her hal ve şart dahilinde, kabili tatbik olduğunu kabul etsek dahi, genel af için ileri sürülen müsbet ve lehte fikirler ortadan kalkamaz ve kaldırılamaz. Hele bizim memleketimizin, bugün içinde bulunduğu şartlar gözönünde tutulursa, yukarıdâ bahsi geçen istatistik netice, kendiliğinden kıymetini kaybeder. Çünkü :

1 — Cezaevlerimizin bugünkü feci durumu, herkesçe malûmdur. Buraya kaderin sevkiyle düşen yurttaş, eğer cezası birazda uzun sürecekse, tam bir menfi tip ve karakteristik suçlu halinde hapisaneyi terkedeceği şüphesizdir. Ölüm mahkûmundan hakaret suçlusu üç günlük hapis mahkumuna kadar cümlesi bir arada yaşıyan ve ayni sartlara tabi olan cezalılar, eğer tıynetleri temiz ve halis ise, asla bu karakteri muhafaza edemezler. Ufak ve mahdut bir mikdarı hususi cezaevlerine gönderilen çocukların bu hava içinde düştükleri durumu düşünmek ise gerçekten korkunçtur. Bunların veya az kabaca, delikanlı çağındaki gençlerin cemiyetimiz bünyesinden ebedi olarak koparılıp ayrıldıkları şüphe götürmez. Cezaevlerine yeni düşmüş veya henüz oradaki korkulu atmosfere henüz rındıracak cezaevi binası yoktur. Bu kadar muazzam bir orduyu besliyecek derecede zengin milletlerden de değiliz. Hele yeni yıl bütçemiz, kesin şekilde bu imkândan mahrumdur.

4 — Memleketimizde, üç yıla yakın bir zamandanberi, misli görülmemiş bir inkişaf hamlesi ortaya çıkmıştır. Türk milletinin asırlarca beklediği hürriyet ve demokrasi rüzgârı, tatlı esintisini ilk defa duyurmağa başlamıştır. Bu büyük ve azametli olay, genel af için başka milletlerin bulduğu mucip sebepler yanında, hakikaten önemli ve haysıyetli bir mucip sebep teşkil eder. Yılbaşı ve noel şerefine genel af ilân eden ileri milletleri düşünelim ve hürriyet havasına bizden çok daha muhtaç olan hükümlü memleket çocuklarını hatırlıyalım.

5 — yine bu mesut ve hakiki inkilâp sebebiyle, birçok siyasî hâdiseler vukua gelmiştir ve ikinci dünya harbinden sonraki dünya ölçüsünde hadiseler, memleketimiz topraklarına da sirayet etmiştir. Bu hâdiselerin sevkiyle siyasî mahiyette suç işlemiş bir çok yurttaşlarımız vardır. Bunlar cezaevlerinin ağır şartları içinde inlemektedirler. İşledikleri suçların bazıları, bugün vardığımız siyasî telakkî ve şuura nazaran kıymetini o kadar kaybetmişlerdir ki, bugün ortaya konulsa ve tetkik edilse, bu suçların sanıklarına acımamak imkânsız olur.

6 — Nihayet eğer genel aftan kaçınmamıza ve ondan çekinmemize başka saikler varsa bunlardan zihinlerimizi kurtar-

Boşa giden paralar

Memleketimizde küçük sanatların himayesi diye, bir müddetten beri yeni bir hava çalınmıya başlandı.

Küçük sanat meselelerinden biri öne sürülünce, Ekonomi Bakanı ortaya çıkıp, yüksek sesle :

— Bu işlerle uğraşan Umum Müdürlüğümüz kendine düşen görevi başarı ile ifa etmektedir . .

Diyor ve işin aslını hiç kimse bilmediği için herkes suspus oluyor. Bununla beraber küçük sanatlar Umum Müdürlüğü pek de boş oturuyor denemez. Arasıra işler de görür. Meselâ bir tanesi de şu :

Geçen yıl, Ankara Halkevinde bilgisiz eller tarafından bir araya getirilen renkli camlardan mürekkep bir (Camcılık Sergisi) açılmıştı.

Gerçekte bu camlar uydurma şeylerdi ve günü birlik tedarik edilmişti.

İş bununla kalsa neyse ; Halk Partisi mütehassıslarından Baki Halim ' unter namında birisi, bu sergi münasebetiyle elde ettiği derme çatma bir takım malûmatı bir araya getirerek bir eser (!) yazmış ve bu eseri (2000) lira telif hakkı mukabilinde küçük Sanatlar Umum Müdürlüğüne satmış. Parasını almış bile. Peki, kitap basılıp ihtisas erbabının gözü önüne çıkarılmış mı ? Yoooo . . . Para alındı ya, artık kitap basılmasa da olur.

Böyle bir dairenin emrinde para bulunamıyacağına göre, bazı okuyucular, şimdi (2000)

gönderilmekte ve kitap saatında bunların bir kaçından birden bahsedildikten sonra, kitapların nereye gittiği belli olmamaktadır. Bu ve buna benzer kitap israfının önüne geçilecek olursa millî kütüphane mevcudunun az zamanda bir kaç misline çıkacağına hiç şüphe edilmemektedir.

Bu mevzuda alınacak pek kolay bir tedbir daha var : Muhtelif teşekküller tarafından neşredilen kitaplardan birer veya ikişer adedinin Millî Kütüphaneye gönderilmesi hususunda Başbakanlık bütün teşkilâta bir emir göndermelidir. Bu yoldan temin edilecek kitap sermayesinin de azımsanmıyacak bir yekûna çıkacağı muhakkaktır. Hattâ hususi sermaye ile işliyen yerlere, neşir müesseselerine, muharrirlere ve kitapçılara bu mevzu dairesinde vaki olacak müracaatın, hiç olmazsa kısmen, yerine masruf olacağı da akla pek yakın gelir. Bütün bu tedbirlerin millî kütüphaneyi idare edenler tarafından düşünülmesi lâzımgelir.

Son günlerde bir mesele daha çıktı : Muhterem Kütüphane Müdürü, Lise ve Ortaokul talebelerinin öğleden sonra kütüphanede çalışmalarını yasak etmis. Gösterdiği mucip sebep de parlak : Burası bilgi etüdü yapan yüksek zevata mahsus imiş.

Kütüphane Müdürünün asıl gayeyi bir yana bırakıp (yüksek etüd) peşine düşmesi, maksadın geride kalmak istidadını gösterdiğine yeni bir delildir. Yüksek etüdler memleketi haline gelmeğe başlıyan, fakat herşeyden evvel okuma, yazma öğrenmesi matlup olan bir milletin yurdu olan bu topraklarda, nazarî ilim, büyük âlim, profesör ve Doçent, ve bunlara

sorun ki hakikat meydana çıksın!

Bu milletin şerefi olan adliyemizin ve idarenin manevi şahsiyetlerine olan saygımızı, idare, adliye mensuplarından bazılarının hatalarını açıklayarak ve bu manevi varlıkları bu ismini verecegimiz şahsiyetlerin temsil edemiyeceğini haykırarak anlatmış olalım.

„Efendiler, vurun fakat dinleyin! „

Eski gemiye Yeni Kaptan

Başı 1 inci sayfada

Cemil Sait Barlas'ın fikirleri arasında, nazariyeler ve asırlar aşırı farklara tesadüf edileceği şüphesizdi. Nurullah Esat'ın siyasi görüşleri (Muasır İktisat nizamı) adlı eserinde açıkça ilân edildiği gibi, Cemil Sait Barlas'ın beğendiği doktrin ve hareket tarzı da, son iki yıl içinde sarahaten ortaya çıkmıştır.

Biz, bir kabinenin, müayyen bir iktisadi plânı sonuna kadar ve azimle tetkike karar vermesi lâzım geldiğini zannediyoruz. Hiç olmazsa bu sayede memleketimizin bünyesine uygun olduğu sanılan prensipler tecrübe edilmiş olacaktır.

Aksi takdirde, belli ve sarih bir yol çizmeden ve tutmadan, icra makamına gelen ve günün icaplarına göre tedbir almayı maslahata en muvafık bir hareket tarzı sayan kabineler, hiç bir neticeye varılmadan, birbiri arkasından devrilmeğe mahkûmdurlar.

Yeni kabinenin, milletçe saygı ve sevgi ile karşılanacağına şüphe olmıyan elemanlarına başarı dilerken, bu noktaları belirtmeyi bir vatan borcu bildik.

ısınmamış binlerce yurttaşı, genel af, kurtaracaktır.

2 — Meclis Adalet komisyonunda ortaya atılan diğer bir düşünceye göre, şahsî hak sahiplerinin genel af kararıyle hakları kaybolabilirmiş. Hattâ dayak yiyen bir kadın, kendisini döğüp de hüküm giymiş olan adamın afla cezadan kurtarılması karşısında (dayağı yiyen benim, af eden de kimmiş?) demişmiş. Bu düşünce ve dedi kodunun meclisi nizin Adalet komisyonu huzuruna kadar çıkması, gerçekten hayrete değer. Eğer B. M. Meclisi, şahsî hak sahiplerinin kin ve hiddetini hesaplıyorsa, o halde bu düşünce ve endişeyi, münferit aflarda da derpiş etmeliydi ve etmelidir. İki yıl evvel cezası Meclisce affolunan Ayvalık Belediye Başkanı Denizer, Millî Korunma maddesinden hüküm giymişti ve affı hadisesi, şahsen bir tek veya bir kaç kişiyi değil, bütün milleti rencide etmişti. Hususi affın haiz olduğu büyük ehemmiyeti ve istilzam ettiği muazzam dikkati hiç nazara almamış olan Milletvekillerinin dayak yiyen bir kadının kinini hatırlaması, oldukça hayrete değer bir keyfiyettir. Mesele bitarafça şöyle düşünülmelidir : Milletin temayülünü hesaba katmak zorunda olan milletvekilleri manzumesi, şu veya bu şahsın indî iğbirarına, koca bir sosyal tedbiri feda etmemelidir. Genel af, Büyük Meclisin Büyük Milletine karşı bir tavizidir, mahkûm yurttaşlara bir atıfetidir, içtimaî ve ekonomik icaplara göre alınacak bir ted birdir.

3 — Cezaevlerimiz haddinden f a z l a dolmuştur. Takriben (30,000) hükümlü ile ona yakın bir mikdarı bulan tutukları ba-

mamız gerekir. Çünkü bu çeşitten mülâhazaiara kapılanlar, sadece şahsi ve zümrevi menfaat mülâhazaları ile hareket ettiklerini ispat etmis olacaklardır.

Bu çeşit düşünce sahibi olanlara, millete yaklaşmanın ve onunla sevgi alışverişine girişmenin, en iyi ve en makûl yol olduğunu hatırlatmak borcumuzdur.

Sayın Urfalılar

“Hür idare„ siyasi hareketinden başka idarî inkilabımızda fikirlerin müdafasıdır da o bakımdan memleketin her köşesinde görünen idarî aksaklıkları tebarüzü ödev bilir, gelecek sayımızda ağaların tesiriyle ve sırf mustafa kanlı guru bunu memnun etmek için bakanlık iskemlesini şahsi hislerine alet yapan ve kırk bin Bireciklinin haklı husumetini kazanan eski İşleri Bakanı Mü nür Hüsrev'in kanun dışı baskılarını vesikalara müsteniden açıklıyacağımızı bildiririz.

papelin nereden bulunup bu zata verildiğini merak edecekler. Onu da söylüyelim : Sümer bank kasasında mahfuz (Küçük sanatlara yardım) sermayesinden...

Şimdi soralım ve cevap isteriz : Bu müstesna eser, bu yüksek değerle satın alınmadan evvel hangi mütehassıs tarafından tetkik olundu ? Satın alınmasına kim karar verdi ? Baki Halim Kunter'ın Halk partisi memuru olması hesabiyle mükâfatlandırılması lâzım geldiyse, bu uğurda masum küçük sanatlar yardım sermayesine niçin kıyıldı ?